

Královna Alžběta

ALISON
WEIROVÁ

SŇATKOVÉ HRY NEJVĚTŠÍ Z ANGLICKÝCH PANOVNIC

Královna Alžběta

Královna Alžběta

Sňatkové hry největší z anglických panovnic

ALISON
WEIROVÁ

Přeložila Eva Křístková

Vydalo nakladatelství BB/art s.r.o. v roce 2015
Bořivojova 75, Praha 3
Copyright © 2014 Alison Weir
All rights reserved.

Z anglického originálu *The Mariage Game*
(First published by Hutchinson, Great Britain, 2014)
přeložila © 2015 Eva Křístková
Redakce textu: Zuzana Pokorná
Jazyková korektura: Ludmila Böhmová
Grafická úprava obálky © 2015 Jan Matoška

První elektronické vydání v českém jazyce

ISBN 978-80-7507-373-0

Tato kniha je věnována
mým drahým, milovaným přátelům
Nicku Hubbardovi
a jeho oddané manželce Jean
i jejich báječné rodině, která mě mezi sebe tak vřele přijala,
Philippě, Daveovi a Alici,
Lizzii, Scottovi a Sebastianovi.

*Když jsem bývala mladá a krásná a přálo mi štěstí,
mnozí o mne usilovali, abych se stala jejich paní.
Já jsem ale všemi zbrdla, takto odpovídajíc:
„Běžte, běžte, běžte, někde jinde hledejte si!
Na mne nenaléhejte již!“*

Alžběta I.

Oblékla se do černého smutečního šatu. Třebaže její srdce plesalo radostí, musela vypadat důstojně jako ta, jež truchlí pro sestru, které se bála a již se naučila nenávidět. Takto oděna – s korálky z černého jantaru lesknoucími se na jejím těsném černém živůtku, na dlouhé vlečce, v uších i v rusých vlasech stočených pod francouzským čepcem – vydala se toho mrazivého listopadového odpoledne v den svého nástupu na trůn skrze davy dychtivých dvořanů, kteří se ve velkém sjížděli do hatfieldského zámku, na triumfální a radostnou cestu do slavnostně vyzdobeného velkého sálu. Ten měl, narychlo ověšen damaškem, posloužit jako poradní síň. Na stupínku pod majestátním baldachýnem ze zlatohlavu a s vyšitým královským znakem Anglie stálo bohatě vyřezávané křeslo. Páni shromáždění kolem dlouhé, leštěné dubové tabule se hluboce uklonili, když rázně vešla a zaujala své místo – své právoplatné místo, říkala si – na trůnu. Vladařský stolec, blesklo jí hlavou a usmála se na vyčkávající muže. Teď už vím, jaké to je, být pověřena posvátným úkolem pečovat o svůj lid.

Jakmile ji v zámeckém parku dostihli s čerstvou zprávou, že se z milosti Boží stala anglickou královnou, spěchala Alžběta chuchvalci listopadové mlhy zpět do paláce, aby za to nezměrné požehnání vzdala díky Bohu. Všemohoucí nebude mít důvod litovat, přísahala si v duchu. Svým povinností svědomitě dostojí a udělá ještě mnohem víc. Skoncuje s násilnostmi a krveprolíváním kvůli víře i nástupnictví. Bude laskavou matkou všem poddaným, bude je milovat a chránit, jako by byli jejími vlastními dětmi, a povede je po správné cestě. Získá a udrží si jejich lásku i úctu a oni jí budou štítem proti nepřítelům, kteří ji budou bezpochyby ohrožovat.

Přelétla zrakem muže, kteří budou jejími rádci a služebníky – pouhá žena s bystrýma, zářivýma a tančícíma očima, v jejíž úzké a špičaté tváři se zračil triumf. Dokázala to! Přežila! A teď bude vládnout. Na okamžik v duchu zatoužila, aby se toho dne dožil její otec, veliký král Jindřich VIII. Celý život prahla po otcově uznání, a jeho přesto nikdy ani ve snu nenapadlo, že by v Anglii jednou mohly vládnout jeho dcery. Po většinu svého dlouhého panování chtěl pouze jedině – syna, jenž by se stal jeho nástupcem. Proto se šestkrát oženil. Naplňovalo by jej pýchou, kdyby viděl Alžbětu sedět na trůnu, na němž kdysi sedával on? Doufala v to.

Že právě ona, dítě zapuzené Anny Boleynové, jež prohlásili za nelegitimní, přestojí tolikerá nebezpečí a nakonec zdědí i korunu, je jistě znamením Boží vůle. Její matka je konečně ospravedlněna. Lze-li se v nebi radovat, pak toto je bezesporu ta nejvhodnější příležitost. Anna teď už možná ví, že svou krev neprolila pod krutým mečem kata nadarmo.

Alžběta se zachvěla, a nejen proto, že v rozlehlé síni vládl chlad. Cítila, jak ji zaplavuje pocit nesmírného vděku vůči Bohu, který ji spolehlivě dovedl až na toto místo. Bylo jí pětadvacet a s výjimkou prvních dvou let byla po všechny roky svého života na tomto světě vystavována nesčetným zkouškám. Přežila svůj nemanželský původ, nepřijemný skandál, spory ohledně víry i obvinění ze zrady a kacířství. Již v dětství přestoupila na pravou protestantskou víru a s pevností sobě vlastní později proplula bouřlivými vodami, jež rozvířila její katolická sestra, zesnulá královna Marie, aby nakonec dospěla do bezpečného přístavu. Kdo by si byl pomyslel, že právě ona, nejposlednější z dětí krále Jindřicha, bude jednou nosit korunu?

Po její pravici stanul sir William Cecil, po všechna ta léta zkoušek a soužení věrný a prozíravý přítel, a položil před ni prohlášení o nástupu na trůn, aby je schválila. V každém městě i městečku v celé zemi bude povolána královnou a na královské i knížecí dvory v celém křesťanstvu budou rozeslány diplomatické nóty.

„Děkuji vám, Williame,“ pronesla a po očku na něho mrkla. Po jeho dlouhé, vážné tváři přelétl nechtěný úsměv a on sklonil hlavu a přihla-

dil si vous. Tento pevný, osmatřicetiletý protestant a ostřílený právník zaujal s nenucenou samozřejmostí místo jejího hlavního rádce. Věděla, že na jeho moudrost, schopnosti i loajalitu se může spolehnout. Byl to muž, který měl rád prosté radosti, nesmírně pracovitý, diskrétní a nade vše důvěryhodný. V temných dobách vlády její sestry jí skýtal tichou, nicméně neochvějnou podporu.

„Paní, je zde věc oficiálního smutku za zesnulou královnu.“

„Tři dny postačí,“ řekla. Pochybovala, že by se v Anglii našlo příliš mnoho lidí, kteří by pro Marii chtěli truchlit déle, zvláště když tak svěřepě pronásledovala kacíře. Tři sta protestantských duší poslala na hranici. To musí přestat. Alžběta již vydala rozkazy, aby byli všichni nešťastníci, kteří ještě čekají v žalářích na smrt v plamenech, toho strašlivého údělu ušetřeni. Svě poddané nikdy nenechá upalovat pro víru, dokonce ani katolíky. Pokud budou lidé věrní a poslušní, nebude jim nahlížet do duší.

„Dál.“

„Veličenstvo, musíme se co nejrychleji přestěhovat do Londýna. Dorazilo sem už tolik lidí, že se tu pro ně nenajde ubytování.“ Lidé přicházeli den za dnem už nějaký čas – nepolevující proud dvořanů, kteří opouštěli umírající Marii a odcházeli usilovat o přízeň její nástupkyně. Alžběta se zachvěla. Chraň Bůh, aby se to jednou stalo jí, až uvidí přicházet smrt.

Cecil procházel vládní agendu. „Je třeba naplánovat korunovaci Vašeho Veličenstva, ale tenhle bod můžeme probrat později. Pokud jde o stěhování dvora, domácnosti Vašeho Veličenstva i veškerého služebnictva, radil bych urychleně jmenovat nejvyššího štolbu.“

Alžběta přelétla pátravým zrakem čekající pány usazené okolo stolu. Ač ve smutku, všichni byli stejně jako ona skvostně oděni. Tito tvrdohlaví a ctižádostiví muži ze vznešených rodů patřili k nejvýznamnějším a nejvýše postaveným velmožům království. Uvědomila si, že jako žena bude muset vynaložit všechno své umění lichotek a manipulace, aby je přiměla plnit její vůli; však existují způsoby, jak to udělat, usmála se v duchu. Svou přízeň bude pečlivě odměřovat, takže všichni její služebníci budou nakonec oceněni více, ale zároveň je tím přiměje, aby si

své odměny tvrdou prací zasloužili, a bude je udržovat v naději. Dělal to její matka – dokonce i s jejím hrůzu nahánějícím otcem – a ona v tom bude pokračovat. Někteří z těchto pánů sloužili i královně Marii, byť občas zdráhavě, věděla o tom. Seděli tu hrabě z Winchesteru a hrabě ze Sussexu, kteří ji v temných dnech roku 1554 odváděli do Toweru, očividně proti své vůli a nejlepšímu svědomí. Neměla jim to za zlé, neboť se k ní chovali nanejvýš laskavě a ohleduplně. Byli tu rovněž Throckmorton a Knollys, oba zarytí protestanti, kteří nyní konečně mohli beze strachu vyznávat svou víru. A Shrewsbury, Arundel, Pembroke a Derby – protřelí a zkušené mužové, co už vícekrát převlékli kabáty podle toho, kam vanul vítr. Dále tu seděli obratný právník Nicholas Bacon a William Parr – bratr zesnulé královny Kateřiny Parrové, kterou Alžběta tolik milovala, a přesto jí ublížila, připomněla si s hořkostí v srdci. A lord Robert Dudley.

Robert. Když s vítězoslavným pocitem v srdci vcházela na hatfieldské nádvoří, čekal tam na ni v nádherném a poněkud výstředním oblečení na svém bílém hřebci, aby ji pozdravil. Navždy ho už bude mít spojeného s tímto slavnostním okamžikem. Znali se od dětství a v téže době byli i uvězněni v Toweru, neboť Robert jako syn a vnuk zrádců rovněž upadl v podezření. Jeho otce, vévodu z Northumberlandu, dala královna Marie setnout za to, že místo ní dosadil na trůn uchvatitelku, mladičkou Janu Greyovou, a celá rodina Dudleyů se poté ocitla v nemilosti. Robert si však po svém propuštění proklestil cestu zpět na výsluní a osvědčil věrnost i statečnost na bitevním poli.

Byl tvrdohlavý, rád se holedbal a mnohým připadal nesnesitelný, ale Alžběta ho měla odjakživa ráda, protože věděla, že pod maskou chvastouna se skrývá laskavý, věrný a opravdový člověk. V jádru byl mužem, kterého znal jen málokdo – odhodlaným stoupencem protestantismu, jehož fascinovaly přírodní vědy, geometrie, matematika, astronomie, mapy a mořeplavba, který byl zběhlý v klasické literatuře a zároveň plynně hovořil francouzsky a italsky. Vyznamenal se také jako hrdina ve válce i na kolbišti. Přesto v něm většina lidí viděla spíše jen okázale nastrojeného mladého muže, skvělého jezdce a účastníka rytířských klání, který božsky tančí i zpívá a je mistrem v tenisu a lukostřelbě.

Avšak Alžběta považovala za nejdůležitější, že jí byl v temných dobách Mariiny vlády vždy oddaným přítelem, na něhož se mohla spolehnout, a to do té míry, že dokonce prodal část svých statků, jen aby jí finančně vypomohl. Právě za tuto jeho laskavost se ho nyní chystala odměnit.

Měla by ho ještě raději, kdyby nebyl ženatý. Ten sňatek uzavřel z tělesné žádostivosti, sdělil jí jednou Cecil s lehkým náznakem nesouhlasu v hlase, a jeho vztah s manželkou je založený spíše na chtíči než na zdravém rozumu. Alžběta však pochybovala, že touha vydržela dlouho. Amy Robsartová byla hezká a půvabná osobka, ale Alžběta měla důvod věřit, že postrádá schopnost podmanit si muže natrvalo.

V duchu si vybavila jeden letný okamžik, kdy se jí v Toweru podařilo s Robertem na chvíli promluvit a intuitivně vycítila, že ji chce. Neměli se vůbec setkat, ale ona tenkrát dostala povolení projít se trochu na čerstvém vzduchu, a právě tehdy ho uviděla, jak ze svého vyvýšeného místa na hradebním ochozu hledí dolů do zahrady, kde se procházela. Tiše na sebe volali a společně prožívaná úzkost dodala tomu okamžiku na intimitě. Po dvou nebo třech zinscenovaných setkáních už Alžběta nepochybovala, že v ní Robert našel zalíbení, a s jistotou věděla, že i on ji přitahuje. Pak si ale jejich žaláři uvědomili, co se děje, a schůzky zarazili. Když byli oba později propuštěni – on z Toweru a ona z několikaměsíčního domácího vězení ve Woodstocku, vídali se už jen zřídka, protože on byl neustále někde s vojskem a ona se zase co možná nejvíc zdržovala mimo dvůr, aby se vyhnula nevráživosti své nevlastní sestry, královně Marie. Za daných okolností to tak bylo lepší, pomyslela si...

Nyní spočinula pohledem na Robertových temných, saturnských rysech, které mu vynesly přezdívku „Cikán“, ač jen kvůli jeho tváři to určitě nebylo. Vzдор všem svým pochybnostem se přistihla, že jen dívat se na něj jí přináší nevidané potěšení. Jeho vysoká, štíhlá a svalnatá postava, nazrzlé hnědé vlasy i pečlivě upravený vous – to vše se jí na něm líbilo. Připomínal jí... Ne, na *něho* myslet nesmí. Právě dnes! Takové myšlenky v ní pokaždé vyvolávaly hrůzu a děs.

„Mým nejvyšším štolbou bude lord Robert,“ oznámila věcně. „Není člověka, který by to uměl lépe s koňmi, a já nepochybuji, že bude skvělý i jako organizátor mého korunovačního průvodu a dvorských zábav.“

Ozvalo se nespokojené reptání. Podle všech očekávání měl nejvyšší štolba z titulu své funkce velmi často pobývat v královnině blízkosti, takže šlo o mimořádně vlivný úřad. Robert se zešíroka usmíval a nedbal projevů zklamání ani nepokryté závidi, které ho obklopovaly. Ani Alžběta jich nedbala. Byla královna, odhodlaná mít po svém boku muže, který je jí příjemný.

Později, když se už všichni páni rozešli a ona seděla ve své komnatě nad hromadou státních listin, které jednu po druhé podepisovala, přišel za ní Cecil.

„Vaše Veličenstvo, odpusťte, ale bylo to moudré? U dvora je mnoho vážených a zasloužilých mužů. Lidé ještě nezapomněli, jak ctížádostiví byli Dudleyové a kam to vedlo. Pomyslete jen na tu žeň utatých hlav, která následovala po Northumberlandově pádu.“

„Robert je věrný a pro svůj úřad má náležité předpoklady,“ stála si na svém Alžběta. „Ti, kdo jej kritizují, mu jednoduše závidí.“

„Madam, snažně vás prosím, nechte si radit ode mne nebo nějaké jiné zkušené osoby. Ve vši úctě, jste žena a potřebujete mužské vedení.“

Alžběta se v duchu usmála. Cecilův názor na ženskou křehkost dobře znala. „A proč by tomu tak mělo být, Williame?“ zeptala se sladce.

Cecilovu úzkou tvář zalil lehký ruměnc. „Bůh dal mužům sílu a rozvahu, aby vládli lidstvu. Vaše Veličenstvo plným právem nastoupilo na trůn po svém otci a praotcích, ale – odpusťte, že mluvím tak otevřeně – slabost vašeho pohlaví vás předurčuje k tomu, abyste spoléhala na rady a vedení svých pokorných služebníků, kteří je dokáží udílet díky svým zkušenostem a... ehm... nadřazenému rozumu. Knižní vědomosti, v nichž Vaše Veličenstvo pozoruhodně vyniká, nestačí. Žijeme v neklidném a nebezpečném světě.“

Alžběta se zamračila, ale oprávněnost Cecilových posledních slov uznala. Starý řád zanikal, křesťanský svět byl rozpolcen a veškerá moc katolické Evropy se nyní šikovala proti protestantským státům, které si dovolily odtrhnout se od Říma. Anglie, již teď Alžběta vládla, se stane jedním z nich. Ona sama měla už nyní mnoho nepřátel, z nichž někteří se ale z různých důvodů tvářili přátelsky. Uvědomovala si, že většina křesťanstva ji považuje za nemanželskou dceru královny děvky a za

kačířku, která nemá právo na trůn, na nějž dosedla. A brzy, jen co ustaví svou novou anglikánskou církev, kterou hodlala podporovat, budou ona i její ostrovní království čelit ještě mnohem vážnějším hrozbám.

„Navzdory mým ženským slabostem a *omezenému rozumu* mi mé pohlaví nijak neubírá na významu,“ opáčila Alžběta sebevědomě, ale vzápětí už pokračovala o poznání smířlivěji: „Myslíte to dobře, starý příteli. Víím, že na mě na mé cestě číhají mnohá nebezpečí, ale mám v úmyslu vládnout sama – samozřejmě s dobrodiním vaší moudrosti. A když už mluvíme o otcích,“ dodala, otočila se a pohlédla na portrét Jindřicha VIII. zpodoběného ve vsi jeho velkoleposti, který visel přímo za ní, „mluvil byste takto s tím mým?“

„Hm, ne, paní.“ Cecil se musel usmát. Věděl, že ho právě přechytračila. „Jeho zesnulé Veličenstvo ovšem nebylo žena!“

Alžběta jen pohodila hlavou a zasmála se, nicméně byla již pevně rozhodnutá dát každému jasně na srozuměnou, že není jen tak z nějakého ženského těsta.

O tři dny později seděla opět na trůnu ve velké síni hatfieldského zámku pod královským baldachýnem s velkým státním znakem, který s sebou přinesly krysy prchající ze Svatojakubského paláce v Londýně. Páni jí právě formálně složili hold jako své panovníci a ona měla nyní oznámit jména těch, kdo se stanou jejími rádci a členy kabinetu. Připravila si projev. Věděla, že se může spolehnout na svou skvělou výřečnost a má i jisté stylistické nadání. Na své první královské řeči tvrdě pracovala, a když si ji nakonec znovu přečetla, byla na tento plod svého úsilí náležitě pyšná.

Usmála se a pokynula Cecilovi, aby přistoupil blíž.

„Williame, můj dobrý služebník, jmenuji vás svým státním tajemníkem a svěřuji vám nejvyšší úřad, jaký mohu udělit,“ řekla. „Svěřuji vám jej proto, abyste stál v čele mé tajné rady a usiloval o blaho mé i celého mého království. Neboť mám o vás toto mínění: že se nikdy nedáte podplatit dary, budete loajální státu a...“ na zlomek okamžiku se odmlčela, „bez ohledu na to, co si myslím já, mi vždy dáte radu, jakou budete považovat za nejlepší.“ Cecil se uklonil a v jeho jinak nehybné tváři se objevil náznak vzrušení.

Muži přistupovali jeden po druhém a přijímali od ní své úřady: obtloustlý a vychytralý Bacon s plnými rty se měl stát Lordem strážcem velké pečeti a vážený Throckmorton s huňatým obočím měl spravovat státní pokladnu. Ostatní byli jmenováni členy tajné rady. Parr, který za královny Marie upadl v nemilost, s pokorou a radostně kvitoval, že mu Alžběta vrátila hodnost paira. Podobně vděčný byl jistě i Knollys, nový podkomoří královniny domácnosti. Jeho ženu, jemnou a skromnou Katherine Careyovou, Alžběta milovala v neposlední řadě proto, že to byla její sestřenice – a možná dokonce nevlastní sestra, ačkoli to mělo zůstat tajemstvím. Přesto nikdo nepochyboval, že se lady Knollysová velmi podobá zesnulému králi, a mnozí o ní soudili, že je dítětem lásky Jindřicha VIII. a Alžbětiny tety Mary Boleynové. Za královny Marie museli Knollysové kvůli své protestantské víře uprchnout do exilu a nyní se radovali, že jsou zase doma a těší se královnině přízni.

Pro Roberta Dudleyho se místo v radě nenašlo, a když ceremoniář dočetl jména všech pánů obdařených tímto úřadem, vypadal poněkud zplihle. Třebaže to byl věrný poddaný, pevný protestant a inteligentní mladý muž, Alžběta si vzala k srdci Cecilovu výstrahu. Nu, pomyslela si, nechme Roberta, ať ukáže, co umí, a já potom třeba věc přehodnotím.

Když byly pocty i úřady rozděleny, pronesla svou trůnní řeč. „Dobří lidé, břímě, jež na mě dolehlo, je zdrcující. Jako boží stvoření jsem však zavázána poslušností Všemohoucímu, a skláním se tudíž před Jeho vůlí a modlím se, abych mu s vaším přispěním složila dobrý účet. Nežádám od vás nic než věrná srdce. Potom nebudete pochybovat o mé dobré vůli a budete mi milujícími poddanými.“

S potleskem doznívajícím jí v uších vyšla ze sálu, následována průvodem svých dvorních dam, a soukromými komnatami – týmiž, jež obývala už od dětství – zamířila do své ložnice. Tam našla Kat Astleyovou, svou bývalou vychovatelku, jak se dme pýchou, neboť ji jmenovala první dámou královské ložnice i první dámou královniny garderoby. Drahá Kat! Dávala jí její první lekce, každý večer s ní odříkávala modlitby, prožívala s ní všechny strasti i trýzně posledních několika let a seděla kvůli ní i v Toweru. Kat jí nahrazovala matku, o kterou ji zlý osud tak krutě připravil. A teď se jí mělo dostat odměny. Bylo uklid-

ňujícím způsobem zvláštní, vidět domáckou Kat tak nádherně oděnou, celou v hedvábí. Pro Alžbětu to znamenalo jistotu, že léta plná nebezpečí jsou definitivně za ní.

„Ke svým povinnostem, dámy! Její královské Veličenstvo čeká!“ zvolala Kat a s sustěním svých hedvábných sukní vykročila. Dvorní dámy i všechny komorné jí ihned přispěchaly pomoci s převlékáním jejich paní na dnešní večeri, která se samozřejmě odehraje pouze v úzkém kruhu, neboť dvůr drží smutek. Bude to tedy další černý šat, tentokrát sametový s vysokým límcem – a rovněž velmi slušivý. Kate Knollysová začala rozvazovat tkanice, jež Alžbětě přidržovaly rukávy na živůtku. Když tato žena přijela na Hatfield a objaly se, Alžběta se rozplakala. Se svou druhou nevlastní sestrou, královnou Marií, tak blízký vztah nikdy neměla – přinejmenším od té doby, co odrostla dětským střevíčkům. Marie ji milovala, dokud byla ještě maličká, protože zbožňovala děti a vždycky se vroucně modlila – nadarmo –, aby měla svoje vlastní. Později však už k ní necítila nic než odpor a žárlivost. Bylo tedy skvělé mít ve své blízkosti někoho tak úzce spřízněného a sobě milého. Alžbětu rovněž těšilo, že jí bude sloužit i její neteř Lettice, Katherinina okouzlující rusovlasá dcera, a stejně tak lady Mary Sidneyová, krásná sestra Roberta Dudleyho. Obou těch dívek si velmi cenila.

Chyběla jen jedna významnější osoba, kterou Alžběta ráda ponechala v předpokojích: její bledá, zasmušilá sestřenice, lady Katherine Greyová, jejíž starší sestra Jana skončila jako uchvatitelka trůnu královny Marie na popravišti. Vzpomínka na Janu a její osud Alžbětu vždycky přiměla k hlubokému zamyšlení. Sdílely spolu nadšení pro novou víru, ale Jana byla svým založením fanatička a za své přesvědčení i zemřela. Když dostala příležitost zachránit si život přestoupením ke katolicismu, řekla ne a ještě jednou ne – a nesla důsledky. Alžběta se až zachvěla při pomýšlení na svou sedmnáctiletou sestřenici, jak leží znetvořená v krvi na popravicím ležení. Tehdy se jí o tom dokonce zdály děsivé sny a bála se – nikoli bezdůvodně –, že bude další na řadě.

Alžběta nevěděla, zda by měla tolik odvahy jako Jana, a ten pocit jí byl nepřijemný. Zato Katherine, Janina mladší sestra, bez mrknutí oka konvertovala ke staré víře – žádné „ne a ještě jednou ne“ od ní nikdo

nikdy neslyšel –, a získala si za to vřelou náklonnost královny Marie, která z ní udělala dvorní dámu královniny ložnice. Teď by Katherine klidně mohla přestoupit zpátky k víře, v níž byla vychována. Očekávala bych to od ní, soptila v duchu Alžběta, rozezlená tím, že dívka zůstává jako naschvál katoličkou. Alžběta dobře věděla, že dokud sama neporodí dědice, zůstane Katherine druhá v pořadí nástupnictví – fakt, který neměla v úmyslu uznat –, a proto by se podle jejího mínění měla opět veřejně přihlásit k protestantské víře.

Alžbětě bylo samozřejmě jasné, proč se ta drzá holka drží staré víry. Viděla ji, jak si špitá se španělským vyslancem. Nepochybně ho sladkými slovy ujišťovala, jaká je věrná katolička, a bylo by tudíž dobře, kdyby král Filip hájil její zájmy; anebo to byl jen figl, jímž chtěla Alžbětu přimět, aby ji uznala za svou dědičku. Ať to bylo cokoli, Alžběta tušila nějakou nekalost a měla vztek, že se Katherine opovazuje plést do nebezpečných záležitostí, do nichž by jí nemělo nic být. A co hůř, musela si přiznat, že ji Katherinino chování děsí. Na rozdíl od ní byla Katherine nezpochybitelně legitimní a narodila se v hranicích království, což se už nedalo říct o jejich společné sestřenici, skotské královně Marii, kterou parlament vyloučil z nástupnictví proto, že se nenarodila v Anglii. Katherine se proto pro Alžbětu mohla stát smrtící hrozbou. Právě z toho důvodu ji Alžběta suspendovala do postavení dvorní dámy audienciální síně. Doufala, že tím učiní ambicím své troufalé sestřenice přítrž.

Zatímco jí dámy rozvazovaly tkanice šatu a rozepínaly spony, Alžběta láskyplně stiskla ruku Kate Knollysově.

„Moje drahá sestřenko, už vás nechci ztratit z očí,“ prohlásila. „Jako ta, kterou velmi miluji, mi musíte být co nejčastěji k službám.“

„Bude mi ctí, paní,“ odpověděla Kate, ale vypadala maličko sklíčeně.

„A co její děti, Bětuško?“ vložila se do hovoru Blanche Parryová, Alžbětina stará chůva, která měla odedávna tu výsadu, že s ní mohla mluvit upřímně a od srdce. „Kdo se o ně postará, když se jejich matka bude točit kolem tebe? A ten její pohledný muž na tebe bude žárlit, když ji budeš držet pryč od rodiny.“

Kate se začervenala.

„Ale jdi, Blanche!“ zvolala Alžběta. „Kate to určitě nevadí. Svoje děti

bude samozřejmě moci navštěvovat a občas je brát přímo ke dvoru. A pokud jde o tebe, příliš tě miluji, než abych tě poslala do Toweru, a tak ti raději dám na starost svoje knihy, abys byla zticha. Víím, že se ráda vzděláváš.“

Blanche zmlkla a v její staré tváři se objevil šťastný výraz. Kate se však do úsměvu nutila. Milovala svého muže i malé děti a nesnesla pomyšlení, že od nich bude na dlouhá období odloučena. Alžbětu však měla natolik ráda, že by ji nikdy neopustila. Právě ona, která své nevlastní sestře stála po boku v jejích nejtěžších chvílích, věděla, jak moc ji Alžběta potřebuje, neboť nemá žádného jiného blízkého příbuzného a nyní z ní její vysoké postavení, oddělující ji od obyčejných smrtelníků, učinilo osamocenou, nedotknutelnou osobu. Jak by jí Kate mohla něco odepřít?

Následujícího jitra se Alžběta probudila velmi brzy a po všech těch dnech, kdy seděla zavřená se svými ministry uvnitř, zatoužila vyrazit si na chladný, čerstvý vzduch. Robert Dudley, horlivě plnící své nové povinnosti, měl již osedlané dva pěkné koně, jednoho pro ni a jednoho pro sebe, neboť ji měl jako její štolba doprovázet, kdykoli si bude chtít jen tak vyjet nebo někam cestovat. Odložil dvorský smutek a v šatech barvy lesní zeleni a s pláštěm vlajícím mu rozverně ve větru vypadal naprosto božsky. Alžběta znovu spočinula pohledem na jeho sličných rysech – jeho rovný nos a výrazné lící kosti byly nepřekonatelně přitažlivé – i na pěkně tvarovaných nohách, jež vězely v úzkých bílých nohavících. Nebylo pochyb, že je to široko daleko ten nejhezčí muž.

Když ji uviděl přicházet, uklonil se a vzletně smekl čapku s péry. Ona se na něho laskavě usmála a vtom si uvědomila, že se jí rozbušilo srdce. Na ženu byla vysoká, ale když se Robert narovnal, doslova se nad ní tyčil. Docela se jí to líbilo. Co se jí ale nelíbilo, byla tato nová formálnost mezi nimi. Od dětství byli přátelé a odnedávna jistě i něco víc. Teď však byla královnou a Robert si od ní musel udržovat jistý odstup a prokazovat jí náležitou úctu. Stará dávná důvěrnost, která mezi nimi dříve vládla, jí teď chyběla.

„Dovolte, má paní,“ řekl Robert. Stál sice vedle nasedacího bloku, ale sepnul ruce tak, aby do nich mohla vložit nožku, a on ji vyzvedl do sedla.

„Neříkej mi paní, Roberte,“ pokárala ho rozverně. „Jsme přece staří přátelé, ne?“

„Doufal jsem, že si Vaše Veličenstvo vzpomene,“ usmál se.

„Copak bych mohla zapomenout?“ škádlila ho. „Když jsme byli ještě děti, říkával jsi mi Bess. Neříkej mi teď paní, Roberte. Na to se známe moc dobře.“

„Bylo by divné, kdybych Vašemu královskému Veličenstvu říkal Bess jako kdysi,“ namítl.

„Jak se jen mezi přátele může vloudit takové odcizení? Doufám, že *jsme* přátelé jako dřív,“ opáčila Alžběta a napadlo ji, jak šarmantně Robert vypadá s vlasy povlávajícími mu ve větru.

„I já v to doufám... a nejen v to,“ pronesl směle jako medvěd v jeho rodovém znaku.

„Doufat můžeš!“ prohodila lehce a srdce jí plesalo radostí.

Robertovy tmavé oči se rozzářily. „Doufal bych v mnohé, kdybych směl.“

Pohlédla na něho z výše koňského hřbetu. „Mám ráda smělé muže,“ prohlásila.

Robert nasedl na svého hřebce a vyrazili. Nechali koně volně cválat parkem. Vzduch byl jiskřivě chladný a vycházelo slunce. Dělal se krásný zimní den. Alžběta milovala, když jí vítr šlehal do tváří, a fascinovalo ji závratné vzrušení z rychlé jízdy po Robertově boku. Oba byli skvělí jezdci. Na míle daleko nebyl nikdo v dohledu. A víc než to. Vychutnávala si úžasný pocit svobody, že může odpočívat a být přítom s někým, koho zná od dětství.

Po chvíli přitáhli koním otěže a zvolnili, protože projížděli pásem lesa. Nad hlavami se jim klenuly holé větve stromů.

„Jak se ti líbí život v Norfolku, Roberte?“ zeptala se Alžběta.

„Je tam moc velký klid, paní,“ odpověděl s úsměvem. „Jsem raději u dvora.“

„Cože? Chceš žít uprostřed té nablýskané bídy, plné zloby a zášti?“ dobírala si ho.

„Takové to přece být nemůže, když je tam Vaše Veličenstvo,“ namítl zdvořile.

„Bess,“ opravila ho pevně.

„Bess,“ opakoval a hlas mu znězněl.

„A co tvá dobrá žena? Té se na severu líbí?“ Samotnou ji překvapilo, že při pomýšlení na Amy Dudleyovou pocítila osten žárlivosti.

„Docela ano.“ Podle všeho se mu moc o jeho ženě mluvit nechtělo. Ostatně ani Alžbětě ne. Už se o ní nebude zmiňovat, pokud o ní nepromluví sám. Vlastně se rozhodla, že mu dá na srozuměnou, že o lady Dudleyové nechce vůbec slyšet.

„Doufám, že příbytek pro nejvyššího štolbu je pohodlný,“ poznamenala, aby odvedla hovor jinam.

„Skvělý, paní – tedy Bess –, děkuji. Je mi opravdu ctí, že mohu být u dvora ubytován tak blízko vás.“ Vášeň v Robertových očích svědčila o tom, že svá slova nemíní jako pouhou zdvořilost. „Za to bych klidně spal i ve skříni.“

„Jsi příliš smělý, Roberte!“ napomenula ho se smíchem Alžběta.

„A hodlám být ještě smělejší,“ přísadil si.

„Nepovídej!“ Opravdu se bavila. Nic nemilovala víc než flirtování, kterého si ale ve svém životě dosud příliš neužila. „Teď ale vážně, Roberte! Chtěla jsem s tebou probrat svoji korunovaci. Je toho třeba tolik naplánovat.“

„Jsem Vašemu Veličenstvu plně k službám.“ Upíral na ni vroucí pohled. Věděla, že svými slovy nemínil korunovaci, ale obratně stočila hovor zpět na toto téma. Měla pocit, že starý, nenucený vztah mezi nimi nahradilo cosi jiného. Nebyli už děti, ani spoluvězni v Toweru. Ona byla královna a on její oddaný služebník. Setkávali se teď v těchto nových rolích a jemná rovnováha nadřízenosti a podřízenosti mezi nimi se vychýlila. Toužil-li po ní ve zlých časech, oč žádoucnější mu musela připadat teď! Moc vábí muže jako magnet a Robert po ní očividně prahl. Uvědomovala si však, že i přesto mezi nimi stále existuje dlouho potlačovaná přitažlivost, která nyní znovu vyšlehla na povrch, o tom nemohlo být pochyb. Musí být opatrná, protože jí hrozí, že ztratí srdce a podlehne jeho kouzlu i jeho tížádosti. A královna se nikdy nesmí nechat ovládat srdcem.

Po návratu na zámecké nádvoří Robert hbitě seskočil ze sedla

a odvedl Alžbětina koně k nástupnímu bloku. Když sklouzávala dolů, chytil ji v pase a otočil ji čelem k sobě. Sevření jeho silných rukou ji i přes pevnou látku jezdeckého úboru a korzet doslova elektrizovalo. Stáli těsně u sebe a hleděli si do očí – snad až příliš dlouho –, dokud ji Robert nepustil. Nenapomenula ho.

Černovlasý a pohledný španělský vyslanec hrabě Feria stál před královnou, ve tváři oslnivý úsměv. Jeho pán, král Filip, ho poslal do Londýna už v době, kdy umírala královna Marie. Marie byla Filipovou ženou, ale když vyšlo najevo, že je neplodná, král odjel navždy z Anglie a to jí zlomilo srdce. Ještě před svým odjezdem se však stal Alžbětiným ochráncem a dokonce dal i nenápadně najevo, že jeho zájem o ni není jen ryze bratrský, což ovšem Marii přimělo žárlit na sestru ještě víc. Filip byl ovšem zarytý katolík, kdežto Alžběta osvícená protestantka: ti dva nikdy nemohli najít společnou řeč.

Feria s vřelým výrazem v modrých očích poblahopřál královně k nástupu na trůn. „Vaše Veličenstvo zajisté pocítuje vděk vůči králi Filipovi, jehož vliv vám zajistil korunu,“ předl.

„Můj vděk patří výhradně mému lidu,“ odvětila Alžběta rezolutně, „nicméně svému dobrému švagrovi děkuji za laskavá slova.“ Filipa si nesmí pohněvat, protože bude potřebovat jeho přátelství. Hrozí jí nebezpečí, kam se podívá – od Francie, Skotska, Španělska i Říma, zkrátka ode všech katolických zemí v křesťanském světě. Francouzský král již prohlásil za právoplatnou královnu Anglie svou snachu, skotskou královnu Marii. Marie byla provdána za dauphina, dědice francouzského trůnu, a se vsí vojenskou mocí Francie v zádech znamenala pro Alžbětu nejvážnější hrozbu. Alžběta si však byla skálopevně jista, že svou loď, anglický stát, dokáže bezpečně kormidlovat a provede ji i bouřlivými vodami evropské diplomacie. Věděla, že na palubu musí vzít všechny potenciální přátele a sladkými přísliby si musí udržet jejich přízeň. Může začít hned teď a projevit ochotu k jednáním se Španělskem, velkým nepřítelem Francie!

„Vaše Veličenstvo,“ začal opatrně Feria, „přišel jsem s vámi probrat velmi delikátní záležitost – sňatek Vašeho Veličenstva.“

Alžběta se zamračila. Tohle byla nevíтанá komplikace. Úvahami o manželství se nehodlala zatěžovat. Mimoděk se jí vybavila vzpomínka na pár temných, chlípných očí, jejichž žár už dávno uhasila smrt... „Mluvte, prosím,“ vyzvala vyslance trochu příkře.

Feria si odkašlal a v duchu usilovně přemýšlel, proč je tvář v tvář této mladé ženě najednou tak nervózní. „Vaše Veličenstvo přirozeně ani nemohlo uvažovat o tom, že by vládlo samo, bez manžela, který by vás vedl a podporoval a jenž by byl otcem vašich dětí. Možná už nějaký čas přemýšlíte o vhodné volbě. Můj pán, král Filip, vám ochotně a rád poradí.“

Ne, pomyslela si Alžběta. Ne a ještě jednou ne. Nepotřebuji, aby mi někdo radil, a nestanu se Filipovou loutkou. „V této chvíli o manželství neuvažuji,“ pronesla nahlas, jak nejpříjemněji uměla. „Možná bude vhodnější, když prozatím zůstanu neprovdaná. Mám v tomto království příliš mnoho práce, než abych teď pomýšlela na sňatek.“ A aniž se pozastavila nad úžasem ve Feriově obličejí, otevřela rychle téma nepřijemných Francouzů, jejich společných nepřátel.

Jakmile osaměla s Kat ve své komnatě, dala průchod zlosti. „Ve světě očividně vládne silně zakořeněná představa, že žena nemá nárok ani žít, pokud není vdaná!“

Kat, která věděla lépe než kdo jiný, proč se Alžběta nechce vdát, pronesla konejšivě: „Nikdo vás k sňatku nemůže přimět.“ Ví Bůh, že se o to za dnů královny Marie pokoušeli. Nutili ji vzít si napřed jednoho katolického prince, pak jiného a vzápětí zase dalšího a Alžběta si tehdy připadala jako zaživa pohřbená.

„Nikdy se nevám!“ prohlásila. Tvrдила to už od svých osmi let, a když jednou Cecil navrhl, že otázku nástupnictví vznese v radě, zopakovala to znovu. „Vaše Veličenstvo musí mít na zřeteli budoucí bezpečnost svou i celého království,“ připomněl jí poněkud přísně, jako by si myslel, že je příliš lehkovážná.

„Musím?“ opakovala. „Říkáte, že já něco musím, Williame?“

„Paní, manželství je vaší jedinou jistotou. Chtít zůstat svobodná je nepřirozené.“

„Já jsem nepřirozená,“ odsekla. „Vím to.“

„Manžel by s vámi sdílel starost o stát i strasti vládnutí,“ naléhal Cecil, aniž dbal toho, co řekla. „Stal by se otcem dědiců, kteří budou pokračovateli rodu Vašeho Veličenstva.“

„Jistě. A vykázal by mě do dětských komnat!“ opáčila Alžběta s trpkostí. „Ne, nepřipustím, aby mi vládl muž a uzurpoval mou moc.“

Cecil si povzdychl. „Král Filip vás možná požádá o ruku. FERIA trousí různé narážky.“

„Taky jsem slyšela. Nu, nechme Filipa doufat.“ V duchu pomyslela na ty kalkuluující, a přece smyslné oči, na tu ledově chladnou povahu, plné rty sevřené v opovržlivém úsměšku, a v hloubi duše se zachvěla. Upřímně řečeno, chtěl ji. Ji ale nikdy ani nenapadne o něčem takovém uvažovat... Navíc tu byla nepřekonatelná překážka v podobě víry. „Budeme ho udržovat v naději, Williame. Musíte se ale smířit s tím, že jsem odhodlaná nenechat se nikým ovládat.“

„Jsem si jist, že dospějeme k nějakému řešení, které by bylo pro Vaše Veličenstvo přijatelné,“ pronesl Cecil uhlazeně. Alžběta to ponechala bez komentáře. Však on uvidí, že svá slova myslela vážně.

Její nový canterburský arcibiskup – laskavý Matthew Parker, který býval kaplanem její matky –, ji požádal o slyšení. Podezírala Cecilia, že ho za ní poslal, ale ukázalo se, že se mylila.

„Paní, mám svaté posláni,“ pověděl jí kněz. „Vaše matka blahé paměti, naše mučednická královna Anna, mě tři dny před svým zatčením vyhledala a prosila mě, abych se postaral o vaše blaho, kdyby ji mělo potkat neštěstí.“

Alžběta chvíli mlčela. „Tak to tedy věděla,“ zašeptala. „Tušila, co se chystá.“ Dovedla si představit, co její matka musela cítit. Sama to zažila. Byla uvězněná v Toweru a očekávala smrt. V Annině případě se tušení naplnilo.

Parkerova dobrácká tvář se stáhla úzkostí. „Věděla, že se děje něco hodně zlého a že se její nepřátelé proti ní spojují v nebezpečném komplotu. Bála se, že něco kují. Pochybuji ale, že si dokázala představit to, co se nakonec opravdu stalo. Ubohá paní, byla statečnější než lev.“

„A můj otec?“ Alžběta nikdy nemohla uvěřit, že by její otec, kterého

tak ctíla, dokázal podepsat rozsudek smrti nad její matkou jenom proto, aby se mohl oženit s Janou Seymourovou.

„Byl oklamán a sveden na scestí,“ pronesl Parker pevně.

„Tak jsem to chápala i já,“ přikývla Alžběta, uklidněna. „Byl to velký král, ale někdy měl špatné služebníky.“

„Ano, paní, byl to velký král.“ Arcibiskup se odmlčel. „Přišel jsem si s vámi nicméně promluvit spíše o poslání, kterým mě pověřila vaše paní matka. Madam, s ohledem na vaše blaho a jako otec, abych tak řekl, vás musím požádat, abyste vzala na vědomí, že vaší bezpečnosti i pohodlí by nejvíc prospělo, kdybyste vstoupila do posvátného svazku manželství.“

Tak *přece* ho poslal Cecil! „Drahý otče Parkere, *já* vím dobře, jak velké máte zásluhy, ale *vy* nevíte, o čem mluvíte,“ odsekla Alžběta. „Snad si nemyslíte, že mě příklady mé matky i macech mohly dovést k přesvědčení, že mám v manželství spatřovat bezpečný a pohodlný přístav! Nemám sebemenší důvod něčemu takovému věřit!“ Mluvila s hořkostí. „Jen si vzpomeňte na manželské patálie mého otce. Někteří říkali, že jedno jeho manželství bylo nezákonné, druzí, že jiné nebylo vůbec uzavřeno a dítě, které z něho vzešlo, je panchart, a další zase tvrdili něco úplně jiného. A tak to šlo pořád dál podle toho, co se komu líbilo nebo nelíbilo. Mou vlastní matku falešně obvinili z cizoložství, jak sám dobře víte. Ohledně mého původu vládne mnoho pochybností a já se vstupem do manželství vážám i proto, že se obávám sporů, které by z toho mohly vzejít. Jak by potom manželský svazek mohl být nazýván posvátným?“

Parker se tvářil zaraženě, ale Alžběta mu nedala čas promluvit. „Kdybych se vdala,“ pokračovala, „můj manžel by se mnou mohl mít velmi nekalé úmysly. Můžete mluvit o štěstí, pane, že jste nikdy neseděl v Toweru – ale já jsem tam byla vězněna a ujišťuji vás, že vyhlídka na to, jak se vám do šíje zatíná sekyra, byla pro mě v těch dnech plných úzkosti tak strašlivá, že jsem už byla rozhodnutá požádat, aby ke mně povolali francouzského kata, který by mě sprovodil ze světa mečem stejně jako moji matku. Na to nikdy nezapomenu. Myslíte, že se ještě někdy něčemu takovému vystavím?“

„Uklidněte se, paní,“ těšil ji Parker s obočím starostlivě staženým.

„Teď jste královna. Nikdo vám nesmí odporovat ani vás nutit do něčeho, co sama nechcete. Navíc Vaše Veličenstvo všichni milují. Žádný věrný poddaný by nepřipustil, aby vám kdokoli ublížil, dokonce ani váš manžel.“

„Dost! O té věci se nehodlám dál bavit!“ vyštěkla Alžběta. „Slovo, manžel' už nechci slyšet!“

Když skončilo příští zasedání rady a její členové se rozešli, podal Cecil Alžbětě dopis.

„Tohle dnes přišlo,“ řekl. „Není to oficiální agenda, nýbrž něco osobního, co by si Vaše Veličenstvo možná raději přečetlo v soukromí.“ Mluvil jemně a pohled jeho očí byl laskavý.

Alžběta vzala svinutý list do ruky. Zmocnila se jí neblahá předtucha.

„Ten dopis je od skotského teologa Alexandra Alesse, který žije v Sasku. V roce 1536 pobýval v Anglii a byl představen nejen králi, ale seznámil se i se sekretářem Cromwellem a arcibiskupem Cranmerem. List obsahuje informace o vaší matce, královně Anně, a on měl zřejmě za to, že by vám je měl sdělit.“

Při zmínce o Cromwellovi se Alžběta zachvěla. Ten muž stál za pádem její matky a děsil ji i v jejích dětských snech. Jeho duch číhal v temných zákoutích, ve skříních, v dutinách stromů, za dveřmi i pod postelí. Jméno Cromwell mělo schopnost vyvolávat v ní hrůzu, kam až její paměť sahala. A přece nyní jako panovnice uznávala, že byl nedostížným administrátorem a neúnavným služebníkem svého královského pána – až na to, že kolem jeho manželky utkal předivo lží!

Cecil ji soucitně pozoroval. „Omlouvám se, jestli vás ten list rozruší,“ řekl. „Dlouze jsem zvažoval, jestli vám ho mám ukázat, ale dospěl jsem k závěru, že nemám právo vám ho nepředat. Chcete, abych tu zůstal, než si ho přečtete?“

„Ne, Williame,“ odpověděla Alžběta. „Nechte mě o samotě.“

Cecil odešel a dámám čekajícím v předpokoji řekl, že je královna zavolá, až bude hotová.

Alžběta pomalu rozvinula list. Lomené černé písmo jí tančilo před očima, než se vzchopila a začala ho vnímat.

Aless psal sugestivně – až příliš, jak se ukázalo. Bral si za svědka samotného Krista, že mluví pravdu – pravdu, kterou by podle něho měla anglická královna znát. A pokračoval líčením, jak za úsvitu onoho dne, kdy byla královna Anna státa – třebaže on o tom nevěděl –, měl sen či spíše vidění. Nebyl si jist, zda sní či bdí, ale ve svém snu nebo vidění spatřil královninu šíji bezprostředně poté, co jí kat utal hlavu. Ten obraz byl tak živý, že mohl spočítat nervy, žíly, tepny...

Alžbětě se udělalo špatně. Uvědomila si, že se celá třese, a rychle vstala, aby si nalila trochu vína ředěného vodou, které by ji uklidnilo. Nebyla v žádném případě nijak zvlášť útlocitná a viděla už mnoho prolité krve, ale v tomto listě doktor Aless psal tak necitlivě o její matce. A třebaže tu hrůzu viděl jen ve snu – nedokázala připustit, že byl obdařen milostí vize –, popisoval přesně to, co se jen o pár hodin později stalo skutečností.

Nevěděla, zda dokáže číst dál. Ale samozřejmě musela. Musela znát pravdu.

Aless psal, že ho ten sen tak vyděsil, že okamžitě vyskočil z postele, oblékl se, vyplul na Temži a nechal se odvézt do arcibiskupského paláce v Lambethu v naději, že tam potká Cranmera a vyžádá si od něj k té věci duchovní stanovisko. Našel ho, jak se prochází po zahradě; i on měl špatné spaní. Alžběta věděla, že Cranmer byl jedním z nejhorlivějších straníků její matky, kaplanem Boleynů a velkým stoupencem církevních reforem stejně jako Anna. Nebylo divu, že byl tak znepokojen.

Arcibiskup se Alesse zeptal, proč přišel tak brzy ráno, neboť hodiny ještě ani neodbily čtvrtou. Když Aless odvětil, že ho vytrhl ze spánku hrůzný sen, a pověděl mu, o čem se mu zdálo, Cranmer chvíli mlčky přemýšlel. Potom se otázal: „Vy nevíte, co se má dnes stát?“ Aless odpověděl, že od královnina zatčení se zdržoval doma, a neví tudíž, co se od té doby přihodilo. Arcibiskup pozvedl oči k obloze a pravil: „Ta, jež byla anglickou královnou zde na Zemi, se dnes stane královnou na nebesích.“ Jeho žal byl tak veliký, že nedokázal říci víc a propukl v pláč. Aless, jímž to, co se právě dozvěděl, hluboce otřásl, se zarmoucen vrátil do Londýna.

Jeho domácí, který byl Cromwellovým služebníkem, ho nabádal, aby

se nesnažil chodit na popravu, neboť cizincům je vstup do Toweru zapovězen. On by ale stejně nesnesl pohled na masakr tak skvělé dámy, zvláště když byl přesvědčen, že je nevinná a zločinů, za něž byla odsouzena, se nedopustila. Jeho domácí však šel, a když se v poledne vrátil domů, vylíčil mu, co viděl a co Aless nyní může sdělit Annině dceři.

Královna, psal, si sama zakryla oči kapesníčkem a přede dvěma tisíci diváky poklekla vzpřímená na lešení. Nahlas se modlila, prosila Boha, ať přijme její duši, a potom vyzvala kata, aby řal, což on rychle učinil. Během okamžiku bylo po všem. Nemohla cítit žádnou bolest.

Alžběta se dlouze napila vína. Zadržovala slzy. Dlouho se učila nezapomínat se v myšlenkách Anniným krutým koncem. Jako malá dychtila znát podrobnosti, lačně je hltala, a když byly příliš odpudivé, dělalo se jí z nich špatně. Alessův dopis ji znovu přiměl podívat se pravdě do očí. Těžkým krokem zamířila do své ložnice, našla kapesník, posadila se na postel a znovu a znovu si v duchu opakovala, co skotský teolog napsal. Když vešla Kat s přichystaným šatem na večer, našla ji sedět potmě.

„Proboha, Bess, co tu děláš?“ vyhrkla a bezděky se vrátila k důvěrnému tónu své dlouholeté, láskyplné služby, neboť byly samy. Potom uviděla na posteli dopis.

„Čti,“ řekla Alžběta. A Kat četla. Pak se ztěžka posadila vedle své paní. Náhle bylo z Alžběty opět malé dítě, které si mohlo na Katiných měkkých prsou srdce vyplakat. Plakala pro matku, na kterou se nepamatovala, a přesto ji v mnoha ohledech zoufale postrádala.

„Francie je náš nepřítel,“ sdělil Cecil radě. „Nejsme ale s to vést s ní jakoukoli válku. Státní pokladna je prázdná a království ozebračené. Imperativem je tudíž pokračující přátelství se Španělskem.“ S těmi slovy významně pohlédl na Alžbětu.

„Ochotně zvážíme jakékoli nabídky krále Filipa,“ řekla. „Mezitím, mí páni, bych uvítala vaši radu ohledně jisté citlivé otázky. Když na trůn nastupovala královna Marie, nechala parlamentem zrušit zákon, který prohlašoval manželství její matky za nezákonné a ji samu za nemanželskou. Současně s tím bylo anulováno manželství mé vlastní matky a já jsem byla prohlášena za nelegitimní. Přála bych si to změnit.“

Rozhostilo se hluboké ticho. Rádci nejspíše pokukovali jeden po druhém. Potom promluvil Bacon. „To bych neradil, madam. Královna Anna, pokoj její duši, byla odsouzena nespravedlivě, ale dosud jsou mnozí, kteří to zpochybňují, zvláště pak katolíci. Zločiny, z nichž byla obviněna, byly oblidné a vyvolaly velký rozruch, ačkoli všechna vznesená obvinění byla zajisté falešná. Vracet se k událostem roku 1536 by znamenalo koledovat si o problémy a dát nepřátelům Vašeho Veličerstva záminku k nactiutrhačné kampani. Bylo by to nepochybně nebezpečnější než skvrna nemanželského původu. Moje rada zní, nechte svou matku odpočívat v pokoji.“

Alžběta cítila, že má povážlivě blízko k pláči. „Je velmi smutné, že ani jako královna nemohu ospravedlnit památku své matky,“ pronesla trpce.

„Nechte tu věc být, paní,“ radil Sussex. Tento plešatící muž s přimhouřenýma očima měl zkušeností jako nikdo jiný. Ostatní vážně přikyvovali.

„Však pravda vyjde najevo!“ řekla Alžběta a vstala. „Dejte na má slova. Jméno mé matky nezůstane pošpiněno navěky.“ A za hlasitého šustění svých hedvábných sukní vyšla z místnosti. Spěchala do ložnice. Dvě zaražené dívky vyskočily, aby se jí uklonily, ale ona je propustila. O tomto dni snila dlouhá léta, těšila se na tu chvíli, až očistí jméno své matky a sama ze sebe smyje skvrnu nemanželského původu. Věděla však, že Bacon má pravdu. Anna Boleynová byla obviněna z cizoložství, incestu a velezrady a po více než dvacet let měla hanebnou pověst. V Evropě jí dosud zlořečili. Kdyby Alžběta probudila spící běsy, mnozí by si jistě řekli: Jaká matka, taková dcera. A to si nemohla dovolit. Přesto byla odhodlaná udělat dvě věci: za své královské motto si zvolí to, po němž kdysi sáhla i její matka. *Semper eadem* – Stále stejná. A ve znaku bude mít Annina korunovaného bílého sokola sedícího na pařezu, ze kterého pučí rudé a bílé tudorovské růže. Pro Alžbětu byl pařez připomínající popravčí špalek symbolem matčina předčasně ukráceného života.

Stála před portrétem Anny Boleynové, který byl jednou z nejcennějších věcí, jež vlastnila. Našla ho před lety schovaný v jednom výklenku. Teď jí visel nad postelí. Až na to, že její matka byla tmavovláška a měla

rovný nos, se Alžbětě velmi podobala: tatáž štíhlá postava a úzká tvář, tytéž těkavé oči, které mužům připadaly tak svůdné. Ó ano, je velmi snadné pochopit, proč lidé smýšleli o Anně tak špatně. A přece Alžběta slýchala, jak pečlivě dbala o svou čest i tehdy, když tančila a flirtovala s muži, kteří ji obklopovali. Věděla, že ji neustále sledují nepřející zraky. Především to ale byla zbožná žena, která se živě zajímala o církevní reformy. Pod její ochranou pravá víra v Anglii vzkvétala. Kéž by ji Alžběta poznala lépe. Jediné, co jí po matce zůstalo, byl její portrét, virginal, čtyři přívěsky ve tvaru Anniných iniciál, z nichž visely perly, a matná vzpomínka na černě oděnou dámu s rukávci lemovanými kožesinou a vonící pižmem, která jí zpívala, a jí se zdálo, že má kolem hlavy svatozář. Byl to samozřejmě klam. Ta svatozář byl možná Annin francouzský čepec, ve své době odvážná móda, neboť ukazovala vlasy, ale jak elegantní! Dojem svatozáře však přiměl malou Alžbětu věřit, že její mrtvé matce bylo souzeno dostat se rovnou do nebe.

Přihladila si šat a rozhodla se myslet na něco jiného. Štípla se několikrát do tváří, aby jí trochu zrůžověly, pohlédla na sebe do zrcadla, chvíli se otáčela sem a tam a v naleštěném stříbře obdivovala svůj odraz. Vtom jí blesklo hlavou, že její obvyklé černé oblečení, sice z drahých látek, ale velmi prosté, se už možná pro královnu nehodí a ona se již nemusí oblékat tak střízlivě, zvláště když už není třeba, aby se takto nenápadně hlásila ke své protestantské víře. Téměř deset let nosila strohé, nezdobené šaty hodné zbožné protestantské dívky, čímž ze sebe v konečném důsledku učinila pravý opak okázale oblékané královny Marie. Pravdou ovšem je, že se tak střídme začala oblékat už několik let předtím, než se tím začala ostentativně hlásit ke svému vyznání. Činila tak proto, aby zdůraznila svou ctnost, a to v době, kdy se to ukazovalo jako naléhavě potřebné. Na ten čas teď ale myslet nechtěla. Její tajemství znalo jen několik málo jedinců a ona si byla jista, že nikdo z nich nepromluví.

Odloží proto nudné oblečení a své dlouhé vlnité vlasy bude nosit nakadeřené. Svou víru bude stále dávat najevo barvami černou, bílou a stříbrnou, ale její róby budou velkolepé – z hedvábí, sametu, taftu nebo zlatohlavu s okružími z nejjemnější krajky, s průsvitnými závoji,

složitými výšivkami a obrovskou sbírkou drahokamů a perel, jež zdědila. Její představitost se vzepjala do závratných výšin. Rozhodla se ozdobit své šatstvo emblémy, které budou hlásat, kdo a co je – tudorovskými růžemi svého rodu, klasy jako symboly její víry v Krista, morušemi značícími moudrost, sluncem zosobňujícím vládce, jehož kroky řídí Bůh, a maceškami, jejími oblíbenými květinami. A budou na něm i další symboly – hranostaj, jenž znamená čistotu, pelikán symbolizující mateřskou lásku a oběť, síto značící prozíravost a fénix odkazující k nesmrtelnosti. Prostřednictvím těchto znaků bude její lid vědět, kdo je a za čím stojí. Ta představa ji naplnila pýchou. Povolá své švadleny a vyšivačky – teď hned! A protože zároveň usoudila, že není třeba utrácet zbytečně, vezme si na korunovací drahocenný korunovační šat královny Marie, jen lehce upravený, aby jí padl.

Toužila rovněž po tom, aby ji muži obdivovali, což nemohli nedělat, protože byla královna a měla matčin dar přimět je uvěřit, že je krásná. A ona chtěla být krásná zvláště pro jednoho z nich. Chtěla, aby na ni Robert zíral jako u vytržení, až bude procházet mezi svými dvořany – nádherná, takřka nadpozemská bytost! Jak mýjely dny, uvědomovala si, že na Roberta myslí čím dál víc. Milovala jejich každodenní projížďky, nezávazné škádlení a flirtování i svůdné hry na kočku a myš, které spolu hráli. Všechno to byla jen neškodná zábava, ale měla-li být k sobě upřímná, začínala pro ni znamenat čím dál víc. A pro Roberta také, tím si byla jista. Často cítila, jak se musí držet zpátky.

Na zdi vedle dveří visel ještě jeden portrét. Pokaždé k němu bezděky zabloudila očima, neboť zobrazoval Jindřicha VIII. ve vší jeho slávě, jak ho namaloval mistr Holbein. Byl to král mezi králi a Alžběta byla hrdá na to, že je jeho dcerou. Odjakživa se považovala za lví mládě, lvici z těsta Jindřicha VIII. Samozřejmě věděla, že královský majestát nespočívá jen ve vnější okázalosti. Bude další takovou vládkyní, jako byl její otec, ale milosrdnou, ne krutou. Přes všechny náboženské změny, jež zavedl, i svá nešťastná manželství si udržel lásku svých poddaných a lidé o něm stále mluvili s posvátnou bázní a obdivem. Angličané silné krále milují, usoudila Alžběta. Slýchala, že otec býval v mládí bojovným a obdivovaným hrdinou, ztělesněním starobylé královské

krve své země, a byl nesmírně oblíbený. Měl ale v sobě zároveň i cosi lidového a ona bude následovat jeho příkladu. Zrozcům z tudorovské krve to šlo samo od sebe.

Pohlédla do tváře na obraze, kterou si tak dobře vybavovala: chytré oči, vysoko posazený římský nos, malá, smyslná ústa. Jak kdysi toužila po jeho úsměvu, po jeho otcovském pohlazení, po jeho chvále! Po většinu jejího dětství se choval povýšeně jako jakási téměř božská postava, ale měl-li dobrou náladu, dovedl být milující, hravý a laskavý. To byly ty nejkrásnější chvíle. Dal jí sice prohlásit za nemanželskou a manželství s její matkou za neexistující, ale byl na ni pyšný, věděla to. A byla si jista, že v ní vycítí i něco ze sebe sama.

To byla útěšná představa, neboť po celý její život se o ní šušovalo, že není jeho dcerou, nýbrž plodem cizoložství její matky s jedním z jejích takzvaných milenců. I její nevlastní sestra tomu uvěřila. Marie se několikrát dala slyšet, že se Alžběta podobá Marku Smeatonovi, loutnistovi, který kvůli Anně zemřel. Nu, Marii se hodilo tomu věřit. Představa, že Alžběta zdědí trůn, se jí přičila a bála se toho. Její poznámky Alžbětu bolely, ale to byl nepochybně záměr.

Jsem dcerou svého otce, říkala si pevně při mnoha příležitostech. Sám král Jindřich o tom nikdy nepochyboval. Vždycky ji uznával za vlastní. Mnozí lidé se nechávali slyšet – v minulosti i nyní –, jak velmi se mu podobá, a poukazovali přitom zvláště na její zlatavě rusé zbarvení vlasů a vznešený profil. A někteří dokonce tvrdili, že je mu podobnější než Marie. Ona sama často hleděla na jeho portréty a tu podobu na nich hledala. A pokaždé jí dodalo odvahy, když si připomněla, že ji otec vždy znovu zařadil mezi své nástupce, což by zajisté neučinil, kdyby měl o svém otcovství sebemenší pochybnost.

Vyrůstala s tím, že Jindřicha VIII. zbožňovala a hluboce ctíla jeho památku. Už teď o něm v oficiálních listinách psala jako o „nejdražším otci Jejího Veličenstva“. Byla si skálopevně jista, že ji vždycky miloval bez ohledu na to, co kdo říkal o její matce, kterou kdysi také hluboce miloval – jako bez rozumu, říkalo se. Jak by si přála – jako už tolikrát v minulosti –, aby se tato láska nikdy neobrátila v tak krutou nenávist.

Jako královna potřebovala být Alžběta s blížíci se korunovací přítomna ve svém sídelním městě Londýně. Když její nekonečný průvod dospěl až k jeho hradbám, měla už zalehlé uši od samého provolávání slávy, které se linulo z hrdel jásajících zástupů mačkajících se podél namrzlé silnice, jež vedla z Hatfieldu na jih. Lidé lemující cestu se sbíhali ze široka zdaleka, jen aby ji zahlédli. Vykukovali z oken skromných příbytků i z vysokých hrázděných domů s lesklými mřížkovými okenními tabulemi. Uvědomila si, že důvěrně známou krajinu najednou vnímá úplně jinak, nově, z pozice někoho, kdo tomuto království vládne, a žasla nad lány polí, nad vesničkami, které se choulily natěsnány okolo kostelů s věžemi vzpínajícími se k nebi, nad kvetoucími městečky s jejich rušnými uličkami a plnými obchody i nad poklidnou velebností venkovských šlechtických sídel, jež bylo možné zahlédnout za cihlovými zdmi a mezi zelení obor. Toto byla její Anglie a její poddaní.

„Alžběta! Alžběta! Bůh ochraňuj královnu!“ volali lidé znovu a znovu a padali na kolena, když projížděla kolem. Byla do hloubi duše dojatá a v duchu si opakovaně slibovala, že bude svým poddaným dobře sloužit, aby se jí odvděčili láskou a shovívavostí. Měli by žít v míru, ano, a svobodně vyznávat víru, kterou cítí v srdci.

Náhle před ní stál londýnský starosta v šarlatovém rouchu a v doprovodu aldermana a šerifů, aby ji všichni společně přivítali v jejím hlavním městě. Sesedla z koně a natáhla ruku v rukavičce, aby ji muži jeden po druhém políbili, než je láskyplně pozvedne z pokleku. A poté zahlédla blížíci se postavu biskupa Bonnera, „Krvavého“ Bonnera, který se tak činil s upalováním kacířů. Když před ní poklekal, zaslechla šum a reptání – a vzápětí radostné výkřiky, když od něho odvrátila tvář.

Nyní se v purpurovém královském hávu a za doprovodu tisíců blížila k hrozivým hradbám Toweru, kde měla – s nemalým odporem – pobývat, než bude palác ve Whitehallu připraven ji přijmout. V průvodu před ní ujížděl ceremoniář hrabě z Pembroku, který nesl pozdvížený korunovační meč, a hned za ním jel k její veliké radosti nádherně oděný Robert Dudley na stejně nádherném černém koni. Průvod postupoval pomalu, neboť Alžběta se zastavovala, usmívala se na lidi a mávala jim

anebo se skláněla, aby s nimi prohodila pár slov, letmo zažertovala a sem tam přijala s láskou nabízený skromný dárek či vyslechla stížnost. Za mnou může přijít každý, nařídila. A brzy ji všichni velebili za její blahosklonnost, za její lidovost i starost o prostý lid. Ať si mě ohrožují cizí panovníci, pomyslela si rozjásaně, já mám na své straně lásku svých poddaných, a to je víc než tisíc armád.

V Toweru zastavila koně, sesedla a chvíli sbírala sílu, aby dokázala vejít do pevnosti, kde před necelými pěti lety prožila tři měsíce plné úzkosti a strachu. Přiměla se k úsměvu. Nebude myslet na minulost.

„Když jsem tu pobývala naposledy, dobří lidé, byla jsem vězněm nespravedlivě podezíraným ze zrady a obávajícím se o život,“ oslovila zástup. „Nyní vzdávám nejupřímnější dík Všemohoucímu, že mě ušetřil, abych se dožila tohoto dne!“

O matce, jejíž krev tu byla před dvaadvaceti lety prolita, neřekla ani slovo, ale o to víc na Annu Boleynovou myslela a později téhož dne dokonce trvala na tom, že alespoň nahlédne do příbytku královen, což byly komnaty, které Anna obývala před svou korunovací a o pouhá tři léta později tu trávila i dny předcházející její popravě. I Alžběta tu prožila několik zoufalých týdnů, kdy každým dnem čekala, že ji odvedou na popravčí lešení. Byla přesvědčena, že její sestra, která věděla, kde Annu drželi, záměrně poručila, aby Alžbětu ubytovali právě tam, což pro ni měl být rafinovaný trest navíc. A Alžběta dokonce dostala svolení – ne, přímo ji povzbuzovali –, aby si vyšla na hradby, odkud mohla vidět lešení postavené krátce předtím vedle hradní zbrojnice pro Janu Greyovou – na témž místě, kde skonala i Anna Boleynová. Alžběta si živě vybavovala, jak se denně vroucně modlila, aby ho už rozebrali.

Komnaty byly čistě uklizené, provoněné a zařízené nádhernými závěsy i nábytkem, ale tísnivý pocit lidského utrpení jimi prostupoval dál. Alžběta byla proto ráda, když mohla za jejich vybledlou nádherou zavřít dveře, vděčná, že se smí ubytovat v bývalých královských komnatách. Tady visely na stěnách hedvábné tapiserie protkávané zlatem a stříbrem a pohled příchozího okamžitě upoutal impozantní baldachýn s královským znakem lemovaný perlami a obrovská postel s bohatě vyřezávanými sloupky. Pod baldachýnem stál trůn zhotovený

pro jejího otce, Jindřicha VIII. – poznávala vzor na zeleném damašku a byla tu i podnožka, na kterou si pokládal bolavou nohu. Pokoj jeho duši, pomyslela si, dojata tou smutnou vzpomínkou.

Když v noci ležela na velikánské posteli a nemohla spát, nevyhnutelně zabloudila v myšlenkách k matce a ponurému průvodu zrádců, kteří v těchto zdech skonali. Od paláce to bylo jen pár kroků ke Kapli svatého Petra v řetězech, kde Anna ležela, nedůstojně pohřbena v neoznačeném hrobě. Kéž by Alžběta mohla dát její nebohé ostatky přenést do Westminsterského opatství a důstojně je uložit do mramorové hrobky! Dobře si však pamatovala, co řekl Bacon. Bylo by to neprozíravé. Vytahovalo by to na světlo věci, které je lepší nechat spát.

Házela sebou, převalovala se a znovu a znovu se protahovala. Nemohla usnout. Její mozek nedokázal přestat horečně pracovat a navíc jí vadily pachy a zvuky z towerského zvěřince, které průvan přinášel otevřeným oknem do její komnaty. Nakonec vylezla z postele, přetáhla si přes noční úbor těžký svrchní šat, vklouzla do sametových pantoflíčků a zahalila se do tmavého pláště. Sloužící dívka, která ležela na pryčně u dveří, se lehce zavrtěla, ale Alžběta jí poručila, ať spí. Po úzkém spirálovém schodišti sestoupila dolů, vyšla ze dveří a uprostřed mrazivé noci se ocitla na nádvoří pod Bílým Towerem, který se nad ní hrozivě tyčil. Po pravé ruce měla klenotnici a po levé mohutný blok královského paláce, v němž byla souzena a odsouzena k smrti Anna. Této noci vzdá Alžběta matce poctu, jakou jí nikdy dříve vzdát nemohla.

Členy hradní stráže, kteří hlídali nádvoří, zarazilo, když v temných předranních hodinách zahlédli venku královnu bez doprovodu, ale ihned vyskočili splnit její rázný příkaz, aby jí otevřeli Coldharbourskou bránu – jedinou cestu, jíž bylo možné dostat se ven z vnitřního nádvoří, kde stál palácový komplex. Poručila jim, ať počkají, než se vrátí, a odhodlaným krokem zamířila přes Tower Green ke starému kostelíku svatého Petra v řetězech, který stál osaměle vedle rozlehlé hradní zbrojnice. Dveře zavrzaly, když do nich strčila.

Uvnitř vládlo hluboké ticho. Jediným světlem tu byl měsíční svit postupující zasklenými okny a mihotavý plamínek svíce, jenž symbolizoval věčnou a uklidňující boží přítomnost. Alžběta pomalu vykročila

a podél sloupů po své levé ruce došla ke stupňům oltáře. Tam poklekla. Řekli jí, že její matka a Kateřina Howardová byly pohřbeny před oltářem a mezi nimi leží setnutí vévodové Somerset a Northumberland. Kéž by věděla, na které straně pochovali Annu Boleynovou! Na tom teď ale nezáleželo. Někde tady, kousek pod ní, spočívá jilmová truhlice na šípy, do níž toho tragického jarního dne roku 1536 královniny dámy uložily znetvořené ostatky její matky.

Jako dobrá protestantka by se Alžběta neměla modlit za mrtvou. Tento obyčej byl zavržen za krátké vlády jejího bratra, horlivého protestanta Eduarda VI., syna Jany Seymourové. Alžběta však přesto měla raději starší vydání Knihy obecných modliteb arcibiskupa Cranmera, které tyto modlitby obsahovalo, a stejně tak byla odhodlaná ponechat ve svých kaplích zdobené krucifixy, jež někteří zarytí reformátoři a puritáni odsuzovali jako modly. Už se rozhodla, že se bude řídit pouze svým svědomím. Copak je něco špatného na tom, hledá-li člověk útěchu v modlitbě za mrtvého? Kdoví, třebaš to tomu mrtvému nějak prospěje. A tak sepjala ruce, zklidnila svou mysl a jala se tiše odříkávat Cranmerova krásná slova: „Smiluj se, Pane, nad svou služebnicí Annou, jež nás v Kristu opustila a nyní odpočívá v pokoji. Vroucně Tě prosím, slituj se nad ní a dej jí věčné spočinutí.“

Být tak blízko matce, na kterou se sotva pamatovala, jí připadalo zvláštním způsobem uklidňující. Kat ji mnohokrát ujišťovala, že ji Anna velmi milovala a byla na ni hrdá. Jak hrozné, přímo kruté pro ni muselo být, nechat tu po sobě maličké dítě a netušit, co si o ní jednou její dcera bude myslet. A vědět, že tu už nebude, aby Alžbětu chránila před vším, čemu bude muset čelit, až ji prohlásí za nelegitimní a ona zůstane bez matky. Annino manželství s králem bylo prohlášeno za neplatné dva dny před její popravou, takže šla na smrt s plným svědomím strašlivého dědictví, jež své dceři odkázala. Kat se domnívala, že když ji odsoudili k upálení nebo stětí podle královy libosti, nabídli jí výměnou za souhlas se zneplatněním jejího manželství méně krutou smrt. Kdo by jí mohl mít za zlé, že přijala?

Jak tak Alžběta klečela na stupních oltáře, rozhostil se v jejím nitru pocit nesmírného klidu, stejně nečekaný jako útěšný. Bylo to, jako by

vedle ní klečel někdo neviditelný, z něhož vyzařovaly radost, souhlas a láska. Možná jsem si to jen namlouvala, říkala si, když kráčela zpět do paláce, a přece si v srdci uchovala mocné přesvědčení, že Bůh její modlitby vyslyšel a že to byla její matka, která za ní přišla a přinesla mír a pokoj její utrápené duši.

1559

V lednu se Alžběta připravovala na svou korunovací ve Westminsterském opatství. Den před obřadem kráčela v průvodu rušnými ulicemi Londýna za všeobecného jásotu obyvatel, kteří se seběhli, jen aby ji viděli. Každý dům byl ověšen tapiseriemi, malovanými látkami nebo girlandami ze stále zelených rostlin, kostelní zvony vyzváněly, na každém rohu vyhrávala hudba a všude se tísnily zástupy. Tento průvod, oslavy i všechnu tu podívanou podél cesty uspořádal lord Robert pro královnino potěšení. Bůh mu žehnej, nechal dokonce zinscenovat živý obraz jejích rodičů, krále Jindřicha a královny Anny, který oslavoval její královský původ. Zamrkala, aby potlačila slzy, které se jí draly do očí, a když na ni nějaký muž ukázal prstem a zvolal: „Pamatujete na starého Jindru Osmého? Tady je, vrátil se k nám!“, znovu a znovu děkovala obyvatelům Londýna za jejich vřelé přijetí. „Budu na vás laskavá, jak jen královna může být,“ slibovala a oni ji za to milovali.

Když kráčela do chrámu, sněžilo. Na sobě měla těžký plášť z vyšívaného hedvábí, lemovaný hermelínem, a pod ním korunovační šat – týž, který si před pěti lety oblékla její sestra. Zástupy vznešených diváků osvětlovaly stovky vysokých svící a jejich plameny se zrcadlily tisíci odlesky na drahokamech, kterými byly osazeny korunovační klenoty, i na zlatých nitích, jimiž byly protkány nedocenitelné tapiserie jejího otce objednané u velkého malíře Rafaela, které visely v chrámu. Když biskupové představovali Alžbětu jejím poddaným, ozýval se takový jásot, provolávání slávy a neustále sílící zvuk varhan a trub, až se starobylý chrám takřka otrásal v základech. Alžběta, symbolicky zvolená a po složení přísahy slavnostně pomazaná, byla usazena na starodávný korunovační trůn a biskup nad ni pozvedl korunu. Když jí spočinula na

hlavě, pomyslela na otce i na matku a v tom okamžiku ji prostoupil pocit závatné radosti. Teď byla opravdu královnou vyvolenou Bohem, aby vládla. Tuto korunu si tvrdě vybojovala a nikdo jí ji nikdy nevezme.

O deset dnů později zahájila Alžběta první zasedání parlamentu své vlády, i tentokrát oděna ve skvostný korunovační šat a majestátně usazena na trůnu potaženém zlatohlavem, nad hlavou královský baldachýn se státním znakem Anglie. Po slavnostním úvodu zanechala obě komory jejich debatám a vrátila se do svých komnat ve Whitehallu, ale sotva stačila svléknout své nádherné oblečení, objevila se v jejím předpokoji delegace z Dolní sněmovny v čele se svým předsedou a prosila o slyšení.

Zdráhavě se odebrala do audienční síně. Stěny a sloupy tu byly z vyřezávaného dřeva, pokryté zlatými plátky, a na černobílé mramorové podlaze ležely nejdražší turecké koberce. V těchto velkolepých kulisách se Alžběta v pečlivě zvoleném bílém šatu zdůrazňujícím panenskou čistotu nápadně vyjímal. Když jako bohyně usedla na trůn, členové parlamentu před ní padli v bázni na kolena.

„Pane Thomasi Gargrave,“ řekla a ukázala prstem na předsedu dolní komory na znamení, že je připravena mu naslouchat. Nejpřipravenější, jak jen mohla být. Milovala zástupce třetího stavu, ale z těch se dost dobře mohl vyklubat i pěkně tvrdý oříšek!

„Vaše Veličenstvo, přicházíme vám předat petici Dolní sněmovny,“ odpověděl muž nervózně. Hlasitě polkl. „Věříme, že pro vás i vaše království bude nejlepší, jestliže si vezmete manžela, který z vás sejme břímě povinností, jaké přísluší pouze mužům.“

Alžběta se naježila, ale neřekla nic. Koutkem oka sledovala, jak Robert Dudley stojí mezi přítomnými dvořany a bedlivě ji pozoruje. A zahlédla i Cecila, jak se mračí a přikyvuje. Její podrážděnost rostla.

Sir Thomas přikročil k jádru věci, aniž si všiml odmítavého vzeření své panovnice. „Vládcové jsou smrtelní, ale království jsou věčná. Pokud Vaše Veličenstvo zůstane neprovdáno a, eh, pannou vestálkou, abych tak řekl, bude to proti veřejnému zájmu.“

Alžběta se přiměla ke zdvořilé odpovědi, ač ji výrok předsedy, že její

královské povinnosti jsou vhodné jen pro muže, rozběsil doruda a v duchu bojovala se silným pokušením vlepit mu políček.

„Tato záležitost je mi krajně nemilá,“ prohlásila, „ale co mě těší, je dobrá vůle vás, mých věrných měšťanů a všeho obecného lidu.“ Opět po očku pohlédla na Dudleyho i Cecila a viděla, že oba pozorně naslouchají. „Rozhodla jsem se zůstat neprovdaná, třebaže se o mou ruku ucházejí mnozí mocní vládcové. Já však soudím, že manžela již mám, a tím je anglické království.“ Pozvedla elegantním gestem ruku s korunovačním prstenem, který se jí vyjímal na prstě, a upřela planoucí pohled na všechny přítomné v síni. „Každý jeden z vás, a vůbec všichni Angličané, jsou jako mé děti a blízcí příbuzní. Pánové, budu jednat tak, jak mi ukládá Bůh. Nikdy jsem neprahla po manželství, ale úplně je nevyučuji. Slibuji vám, že toto království nezůstane bez dědice, třebaže se nakonec možná spokojím s tím, když i mramor prohlásí, že královna, jež vládla po čas, který jí byl vyměřen, žila a zemřela jako panna.“

Po těch slovech se klečícímu poselstvu uklonila, a aniž dala předsedovi Dolní sněmovny šanci odpovědět, vyšla ze síně. Cecil se za ní díval, jak odchází, a v každém jejím rychlém pohybu cítil stěží zadržovaný vztek. Věděl, že za ní musí jít, a ať se jí to líbí či ne, musí jí připomenout, jakému nebezpečí se vystavuje, jestliže se co nejdříve neprovdá. Cesta, kterou zvolila, je šílenství!

Dostihl ji v chodbě vedoucí k jejím soukromým komnatám.

„Madam, madam,“ povzdechl s náznakem nesouhlasu v hlase. „Na slovíčko, smím-li.“

Alžběta mlčky zabočila do poradní síně.

„Ano, Williame?“ Ostražitě na něho hleděla. Věděla, co přijde.

„Madam, jestliže se neprovdáte, nebudou žádní dědicové z vaší krve, kteří by po vás nastoupili na trůn.“

„A když ano, Williame, kterýkoli z mých synů nebude mít nouzi o stoupence, kteří se proti mně budou chtít spiknout a připravit mě o korunu, protože jsem jen žena – a kdo by se obtěžoval postavit se jim?“ opáčila a pohlédla Cecilovi zpřímá do očí. Ten nedokázal odpovědět.

„Paní, prosím vás, uvažujte. Jestli nebudete mít děti, kdo po vás nastoupí? Tento parlament dovede Anglii k protestantismu. Nemusím

vám snad připomínat, že vaši nejbližší dědicové jsou katolíci.“ Alžběta ho setřela pohledem, ale věděla, že má pravdu. Skotská královna Marie se již nyní prohlašovala za královnu Anglie a měla za sebou veškerou moc Francie, třebaže podle práva by na anglický trůn nikdy nastoupit nemohla. Ale Francouzi by na takové maličkosti nehleděli. Alžběta také připouštěla – ač by to nikdy otevřeně nepřiznala –, že nárok lady Katherine Greyové na trůn je možná silnější než ten její, ale je to jen nebezpečná potíživka, která flirtuje se Španěly a očividně doufá, že tím Alžbětu přiměje, aby ji jmenovala svou nástupkyní.

Jako by jí Cecil četl myšlenky, nadhodil: „Chcete, aby po vás nastoupila lady Katherine Greyová?“

„Nikdy!“ vyštěkla Alžběta. „Není nic víc než pěkná květinka, která se otáčí podle toho, kam fouká vítr. Žádný rozum, žádné zásady.“

„Moje řeč, paní. Alespoň na něčem se tedy shodneme.“ Cecil nasadil kajícnou tvář. „Mým nejvroucnějším přáním je, aby vám Bůh seslal manžela a časem snad i syna.“

„Aby Anglie měla opět krále!“ vybuchla Alžběta. „Williame, jste průhledný jako vzduch. Stejně jako většina mužů pokládáte za nepřírozené, aby vládla žena. Chcete mě zavřít do dětského pokoje, aby můj manžel mohl panovat mým jménem. Říkám tedy znovu, nikdy!“

Cecil zrudl. „Madam, já protestuji, nic takového nechci. Jsem váš nejvěrnější poddaný. Nepomáhal jsem vám snad zajistit si trůn?“

„Ano, pomáhal. A já jsem vám za to vděčná. Nesmíte si myslet, že nejsem.“

„Pak si tedy upevněte postavení a vezměte si někoho za manžela, paní!“

Alžbětiny oči byly jako z oceli, rty zarytě sevřené. „A koho byste navrhoval?“

„Možná vás požádá o ruku král Filip.“

„Copak jste už zapomněl, jak ho poddaní mé sestry nenáviděli? Jak zatáhl Anglii do svých zničujících válek, které nás stály Calais, naši poslední baštu na území Francie? A pomyslete jen, jak krutě královnu Marii opustil!“

„Neříkám, že byste měla jeho nabídku přijmout, paní. Jen že se může

najít nějaký vznešený princ, který bude ochoten opustit svou zemi a stát se vám ochráncem i ve věcech víry.“

„To podstatně zužuje výběr,“ poznamenala Alžběta kousavě. „V Evropě je jen pár protestantských princů, kteří by přicházeli v úvahu. A nenajde-li se žádný vhodný, předpokládám, že mě budete chtít provdat za nějakého mého poddaného! Ale kolik soupeření a nevraživosti by to u dvora vyvolalo! Navíc kdybych se tak hluboce snížila, bylo by to na úkor vznešenosti mé krve.“

Cecil si znovu povzdechl. „Jak tedy hodláte vyřešit problém nástupnictví, paní?“

„Ten vyřeší Bůh a čas, věřte mi,“ odpověděla popuzeně. „Musím se zabývat tolika věcmi a vy mě ustavičně otravujete jen s tímhle – s takovou podružností! Musím vybudovat církev. Katolíci a puritáni dělají potíže. Ohrožují nás Francouzi. Protestanti ve Skotsku naléhavě potřebují naši pomoc. Skotská královna a Katherine Greyová chtějí mou korunu. A státní pokladna je pořád prázdná! Nemám čas myslet na vdavky!“

V žilách jí tepal strach. Existovaly dobré a naléhavé důvody, proč by měla zůstat neprovdaná, a navíc ji děsila už pouhá zmínka o sňatku. Jen jediný člověk ji možná aspoň vzdáleně chápal, ale i on, který ji znal od jejích osmi let, neznal celou pravdu.

„Pojď se se mnou na chvíli projít, Roberte,“ řekla a poklepala Dudleymu na rameno, když na něj narazila v dlouhé chodbě ověšené mapami a portréty. Ochotně upustil od zkoumání mapy Sebastiana Cabota, na níž mořeplavec vyznačil své objevy v Severní Americe, a vyšel za ní z jejího příbytku do soukromé zahrady, která byla i v tomto ročním období plná barev a rostlin. Tady, mezi lesem malovaných sloupů korunovaných pozlacenými heraldickými zvířaty, a s dámami zahalenými v kožešinách a třesoucími se zimou, které se držely v diskrétní vzdálenosti, měli alespoň trochu soukromí. Alžbětě chlad nevadil – milovala pobyt venku za jakéhokoli počasí.

„Slyšel jsi, co řekli zástupci třetího stavu?“ začala, když spolu kráčeli po pěšině lehce se svažující k Temži. „Při krvi Kristově, nechápu, jak bych se mohla vdát a současně zůstat královnou! Královna vládne svým